

RP 140/2024 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 2 § i lagen om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata ändras. Enligt propositionen ska den geografiska placeringen av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas verksamhetsställen i fortsättningen fastställas i myndighetens arbetsordning, i stället för genom förordning av statsrådet.

Propositionen baserar sig på den riksomfattande planen om tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner 2024–2027, i samband med vilken statsrådet fastställde att regleringen av placeringen av statliga verksamhetsställen minskas för att öka en flexibel kundservice och ett smidigt nätverk av lokaler.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2025.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget	4
2.1 Tillämplig lagstiftning	4
2.2. Utvecklingen av kundbesök vid kundtjänststället	6
3 Målsättning	7
4 Förslagen och deras konsekvenser	8
4.1 De viktigaste förslagen	8
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	8
4.2.1 Ekonomiska och verksamhetsmässiga konsekvenser	8
4.2.2 Konsekvenser för personalen.....	9
4.2.3 Konsekvenser för kunderna hos Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata	9
4.2.4 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna	10
5 Alternativa handlingsvägar.....	11
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	11
5.1.1 Att fastställa verksamhetsställena i lagstiftningen.....	11
5.1.2 Att stryka bestämmelserna om fastställande av verksamhetsställen ur lagstiftningen helt och hållet.....	11
5.1.3 En hybridmodell där en del av verksamhetsställena fastställs i lagstiftningen och en del i arbetsordningen.....	12
6 Remissvar	12
7 Specialmotivering.....	13
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	15
9 Ikraftträdande	15
10 Verkställighet och uppföljning.....	15
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	15
LAGFÖRSLAG.....	18
Lag om ändring av 2 § i lagen om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata.....	18
BILAGA	19
PARALLELLTEXT	19
Lag om ändring av 2 § i lagen om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata.....	19
FÖRORDNINGSUTKAST	20
Statsrådets förordning om ändring av statsrådets förordning om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata	20

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner (728/2021) trädde i kraft den 1 januari 2022. I den lagen föreskrivs det på ett allmänt plan om statlig regional närvaro och tillhandahållande av tjänster samt bland annat om öppettider. I lagen har man strävat efter att beakta möjligheten att ordna statens myndighetstjänster flexibelt så att man beaktar servicebehovet och mångfalden av servicekanalerna och möjligheten att ordna tjänster i samarbete med andra myndigheter. Genom statens närvaro främjas också livskraften, säkerheten och statens konkurrenskraft som arbetsgivare i regionerna.

I Finansministeriets rekommendation om principer för ordnandet av statsförvaltningens funktioner konstateras det att flexibilitet i nätverket av verksamhetsställen och besvarande av serviceprincipen talar för att den geografiska placeringen av statens enheter och funktioner inte uttryckligen ska föreskrivas i lag som berör myndigheten eller i förordning av statsrådet. I synnerhet försvårar bestämmelser om den geografiska placeringen av servicepunkter som ska erbjuda fysisk kundservice samarbetsarrangemangen inom den offentliga förvaltningen och kan försämra såväl produktiviteten som servicenivån.

Avsikten är således att man i fortsättningen ska undvika att reglera verksamhetsställens geografiska placering i lag eller genom förordning, om det inte av särskilda skäl är ändamålsenligt att uttryckligen fastställa verksamhetsställen i lagstiftning.

I fråga om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata regleras den geografiska placeringen av verksamhetsställen genom förordning och för myndigheten har 36 verksamhetsställen fastställts. Det finns ett onödigt stort antal verksamhetsställen med avseende på den befintliga mängden av besökskunder och behovet av att uträtta ärenden. Flera av verksamhetsställena besöks t.ex. under två dagar av öppettiderna endast av några kunder. De huvudsakliga servicekanalerna är webbtjänster och telefontjänster. Tjänster som kräver besök är endast vigsel, registrering av utlänningar och vissa notarietjänster. Betydelsen av antalet verksamhetsställen har minskat också för personalen på grund av den kraftiga ökningen av hybridarbete. Bestämmelserna som gäller verksamhetsställen gör det svårare för myndigheten att kunna utveckla sitt servicenätverk på ett ändamålsenligt och resultatrikt sätt med avseende på personalen och behovet av att uträtta ärenden. I nuläget kan myndigheten vara tvungen att rikta resurser till verksamhetsställen som egentligen inte besöks av kunder. Också den flexibla användningen av statsförvaltningens gemensamma lokaler kan försvåras. Den gällande lagstiftningen utgör ett hinder för Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas möjligheter att ordna sin verksamhet på det sätt som förutsätts i lag (728/2021), så att tjänster finns tillgängliga för olika kundgrupper på ett ändamålsenligt, resultatrikt samt också kostnadseffektivt sätt.

Den 27 mars 2024 fattade statsrådet ett beslut om en riksomfattande plan om tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner 2024–2027. Planen innehåller ett strategiskt mål bland annat om att ”regleringen av placeringen av statliga verksamhetsställen minskas för att öka en flexibel kundservice och ett smidigt nätverk av lokaler”. Som en mätare för uppföljning av frågan under regeringsperioden har satts en minskning av de tvingande bestämmelserna på lag- och förordningsnivå i fråga om placeringen av verksamhetsställen.

Med de nu föreslagna ändringarna i lagstiftningen genomförs och främjas riktlinjerna i strategin som det har fattats ett beslut om. Ändringarna stöder målen i statsminister Orpos regeringsprogram om effektivisering av statsförvaltningens verksamhet, till vilket det bland annat hör effektiviserad lokalanvändning, omorganisering av uppgifter och utnyttjande av digitalisering.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid finansministeriet.

Utkastet till regeringsproposition var på remiss i tjänsten Utlåtande.fi under tiden 20.6–15.8.2024. I avsnitt 6 redogörs för remissvaren och hur de har beaktats i regeringspropositionen.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Tillämplig lagstiftning

I 2 § i lagen om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (304/2019) föreskrivs det att verksamhetsområdet för Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata är hela landet, om inte något annat föreskrivs särskilt, och att bestämmelser om myndighetens verksamhetsställen utfärdas genom förordning av statsrådet.

I 7 § i statsrådets förordning om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (53/2020) föreskrivs det att Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata har verksamhetsställen på 36 olika orter (Björneborg, Borgå, Brahestad, Esbo, Helsingfors, Hyvinge, Idensalmi, Jakobstad, Joensuu, Jyväskylä, Kajana, Karleby, Kemi, Kemijärvi, Kittilä, Kotka, Kouvola, Kuopio, Lahtis, Mänttä-Vilppula, Nyslott, Pargas, Raseborg, Raumo, Rovaniemi, Salo, Seinäjoki, S:t Michel, Tammerfors, Tavastehus, Uleåborg, Varkaus, Vasa, Villmanstrand, Ylivieska och Åbo).

I Finansministeriets rekommendation om principer för ordnandet av statsförvaltningens funktioner (s. 20), som gavs den 1.12.2021, konstateras det att ”Flexibilitet i nätverket av verksamhetsställen och besvarande av serviceprincipen talar för att den geografiska placeringen av statens enheter och funktioner inte uttryckligen ska föreskrivas i lag som berör myndigheten eller i förordning av statsrådet”. I synnerhet försvårar regleringen av servicepunkter som erbjuder fysisk kundservice samarbetsarrangemangen i den offentliga förvaltningen och kan försämra såväl produktiviteten som servicenivån.

Avsikten med 119 § 2 mom i grundlagen har inte varit att besluten om statsförvaltningens enheter enbart ska fattas genom lag eller förordning. Ett placeringsbeslut är ett ärende som man kan fatta beslut om genom förvaltningsbeslut, om ett sådant beslut lämpar sig med tanke på ärendets art. (GrUU 42/2006 rd, s.3 och GrUU 6/2002 rd, s.2).

Enligt lagen om behörighet vid placering av statliga enheter och funktioner (362/2002) och den sedan 1 januari 2022 ersättande lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner (728/2021) fattar det berörda ministeriet beslut om placering av en statlig myndighet, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. Beslut som gäller placeringen av en myndighet kan enligt den ovannämnda lagstiftningen överlåtas till

ministerierna. Vid bedömningen bör man överväga om det är ändamålsenligt att överlåta fastställandet av placeringen av alla eller någon av myndighetens enheter till myndighetens arbetsordning. Detta förutsätter dock reglering av bemyndigandet i lagen som gäller myndigheten.

Enligt 2 § i lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner ska tillgången till statliga tjänster ordnas samt enheter och funktioner placeras så att i hela landet statens uppgifter sköts på ett resultatrikt sätt och att tillgången till tjänster genom användning av olika former av ärendehantering svarar mot olika kundgruppers servicebehov på ett sätt som tillgodoser de grundläggande fri- och rättigheterna. Beslut och planer som gäller tillgången till statliga tjänster och placeringen av enheter och funktioner ska dessutom främja livskraften, säkerheten och statens konkurrenskraft som arbetsgivare i olika delar av landet. Detta förutsätter att tjänsterna ordnas som digitala tjänster, tjänster för besöksärenden och telefontjänster så att de är tillgängliga för olika kundgrupper på ett ändamålsenligt och resultatrikt sätt.

Innan ett beslut om placering av statliga enheter och funktioner och om tillgången till kundtjänster fattas, ska man bedöma hur de främjar uppnåendet av målen i lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner eller den i lagen föreskrivna riksomfattande planen. De beslut som gäller tillgången till tjänster och placeringen av enheter och funktioner ska fattas så att likabehandling, språkliga rättigheter och andra grundläggande fri- och rättigheter tillgodoses. Författningen kompletterar förvaltningslagen, enligt vilken det hör till god förvaltning och den serviceprincip som hör samman med god förvaltning att den som uträttar ärenden inom förvaltningen får tjänster inom förvaltningen på behörigt sätt och att myndigheten kan utföra sina uppgifter på ett resultatrikt sätt.

Enligt 3 § i lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner ska statsrådet för sin mandatperiod utarbeta en plan för tryggheten av tillgången till tjänster och placering av enheter och funktioner. Till stöd för samordningen av planering och uppföljning tillsätter finansministeriet enligt 4 § i lagen ett organ där ministerierna, Folkpensionsanstalten och Finlands Kommunförbund är företrädare samt vissa statliga myndigheter och statliga affärsverk som har ett brett nätverk av verksamhetsställen eller som i stor utsträckning sköter kundtjänstuppgifter.

Enligt 5 § i lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner beslutar det ministerium om placeringen av statliga enheter och funktioner till vars ansvarsområde myndigheten huvudsakligen hör, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. Det behöriga ministeriet kan dock trots vad som föreskrivs någon annanstans i lag förbehålla sig den beslutanderätt som en myndighet inom ministeriets ansvarsområde har i ärenden som gäller placeringen av enheter och funktioner samt omfattningen på servicen, öppettiderna och tillgången till andra tjänster vid enheterna, om ministeriet anser att beslutet väsentligt påverkar uppnåendet av målen enligt 2 §.

I lagens förarbeten (RP 62/2021 rd) har det förtydligats att ”tjänster som tillhandahålls vid en enhet” i paragrafen avser tjänster för besöksärenden som tillhandahålls för förvaltningens kunder på en fysisk placeringsort samt t.ex. hjälp med att använda digitala tjänster vid en enhet på ort och ställe. Behörigheten att förbehålla sig beslutanderätten gäller emellertid enligt ordalydelsen inte underlydande ämbetsverks beslut i fråga om ordnande av digitala tjänster. Behörigheten att förbehålla sig beslutanderätten kan i praktiken användas t.ex. i fråga om beslut som gäller placeringsorter för nya enheter och funktioner eller om indragning av enheter och funktioner, men också t.ex. beslut som gäller en betydande nedskärning eller utvidgning av verksamheten, placering av serviceutbudet, serviceutbudets omfattning eller öppettiderna för tjänsterna. Behörigheten att förbehålla sig beslutanderätten gäller situationer där

beslutanderätten genom lag eller förordning har delegerats för att avgöras av myndigheten. Den gäller däremot inte sådana situationer där placeringen bestäms genom lag eller förordning.

Enligt motiveringen till paragrafen har målet varit att precisera ministeriets behörighet så att den utöver placeringsorterna för enheterna inom den underlydande förvaltningen också omfattar tillgången till tjänsterna som ordnas vid enheterna. Detta stöder riktlinjen för strategin för reformeringen av regionaliseringen enligt vilken statens närvaro i regionerna ska grunda sig på servicebehovet och ordnandet av myndighetsuppgifter på ett resultatrikt sätt. Paragrafen förtydligar ministeriets möjligheter att för den underlydande förvaltningens del säkerställa att de lagstadgade målen, som eventuellt preciseras i den riksomfattande planen, fullföljs. Detta behövs för att stärka samordningen och verkningsfullheten och är rentav nödvändigt för att styra mer omfattande beslut som gäller lösningar för servicenätverk.

Enligt motiveringen till paragrafen förutsätter förbehållande av beslutanderätten dock en objektiv bedömning av ärendets betydelse. Placeringen av enheter och funktioner samt beslutsfattande i fråga om tillgången till tjänster är i regel ärenden som hänför sig till ledningen av myndigheten. Rätten till förbehållande av beslutanderätten är ett undantag som ska användas närmast i situationer där det finns en uppenbar risk för att myndigheten i sin verksamhet inte genomför den plan som statsrådet beslutat om eller de förvaltningsområdesspecifika riktlinjer som preciserar planen eller t.ex. beslut av laglighetsövervakarna.

Den gällande lagstiftningen försvårar möjligheterna för Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata att ordna sin verksamhet så att den motsvarar målen som anges i 2 § i lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner.

Lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner innehåller också allmänna regler om öppettider. Bestämmelserna ger statliga myndigheter en omfattande möjlighet att själva fastställa sina öppettider beroende på servicebehovet. I statsrådets förordning om statliga myndigheters minimiöppethållning (1203/2022), som trädde i kraft den 1 januari 2023, föreskrivs det preciserande om öppettider.

Enligt 2 § i förordningen ska ett kundtjänstställe som utgör föreskrivet, i arbetsordningen fastställt eller på annat sätt bestämt huvudsakligt verksamhetsställe för en myndighet vara öppet i minst 6 timmar under myndighetens öppethållningsdagar. Om det inte finns några bestämmelser, föreskrifter eller beslut om myndighetens huvudsakliga verksamhetsställe, ska minst ett av kundtjänstställena på motsvarande sätt vara öppet i minst 6 timmar under öppethållningsdagarna. Enligt 3 § i förordningen ska andra än i 2 § avsedda kundtjänstställena vara öppna i minst 3 timmar under öppethållningsdagarna, om det på kundtjänststället i betydande utsträckning görs kundbesök i förvaltningsärenden och antalet kundbesök vid kundtjänststället är minst hälften av antalet kundbesök vid det kundtjänstställe som avses i 2 § eller, i det fall det finns flera huvudsakliga verksamhetsställen, hälften av antalet kundbesök vid det kundtjänstställe som har det största antalet kundbesök. Myndigheten kan besluta om öppettiderna för andra än de nämnda kundtjänstställena i enlighet med lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner.

2.2. Utvecklingen av kundbesök vid kundtjänststället

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas huvudsakliga servicekanaler är numera digitala e-tjänster, telefontjänst och e-post. Under 2023 sköttes cirka 1 150 000 ärenden som självbetjäning via nätet, 395 000 per telefon och 178 000 per e-post. Samtidigt var antalet

kundbesök med tidsbeställning 88 000 och antalet utan tidsbeställning 73 000, det vill säga sammanlagt 161 000 kundbesök. Dessutom var antalet ärenden i andra kanaler, bland annat i chatten, 11 000. År 2023 var således sammanlagt endast 8 % av alla ärenden som uträttades kundbesök. År 2023 var antalet kundbesök dessutom exceptionellt högt på grund av att pandemin och begränsningarna i samband med den har mattats av. Kundbesöken växte också exceptionellt från året innan på grund av den stora mängden inflyttade utlänningar, särskilt ukrainare som flyr undan kriget. Det har dock skett en betydande minskning i kundbesök och enligt prognoserna minskar de ytterligare bland annat då Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata bygger nya webbtjänster och deras användning ökar.

Tjänster som kräver att man uträttar ärendet på plats vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata är numera endast vigsel, registrering av utlänningar och vissa notarietjänster. Nu finns det för många verksamhetsställen i förhållande till behovet av att uträtta ärenden och många verksamhetsställen har en svag nyttjandegrad. En del verksamhetsställen har mycket begränsade öppettider. I nuläget är det svårt att dimensionera resurserna till kundtjänsten på ett ändamålsenligt och resultatrikt sätt. Mindre verksamhetsställen kan inte nödvändigtvis heller betjäna kunder till exempel om personalen insjuknar.

Idag är det även möjligt att ordna fysisk kundservice på andra sätt än med hjälp av fasta servicepunkter. Tjänster tillhandahålls redan nu med hjälp av temporära så kallade pop up-servicepunkter, beställningstjänster så som vigsel på kundens festplats eller med hjälp av flera olika myndigheters gemensamma servicepunkter. Enligt planen om tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner (2024–2027) och lokalstrategin är avsikten att i allt större utsträckning övergå till gemensamma servicepunkter. Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata deltar i projektet Reformering av statens service- och lokalnät på 2020-talet, som förverkligar ovannämnda mål. Bestämmelserna gällande Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas verksamhetsställen, som utgår från fasta verksamhetsställen, motsvarar dåligt denna utveckling.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att nuläget för placeringen av servicepunkter som fastställs i förordningen om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata inte motsvarar den nuvarande lagstiftningens huvudprinciper som betonar flexibilitet i nätverket av verksamhetsställen och förverkligande av serviceprincipen. Vidare är det med tanke på den ändamålsenliga utvecklingen av verksamheten och med beaktande av framtida behov ändamålsenligt att man kan besluta om verksamhetsställen i arbetsordningen inom de ramar som den ovan beskrivna lagstiftningen anger, och vid behov genom beslut av det behöriga ministeriet vid uppfyllande av förutsättningarna för förbehållande av behörighet.

3 Målsättning

Målsättningen med propositionen är att ändra lagen om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata så att myndigheten själv kan besluta om sina verksamhetsställen. I samband med ändringen av lagen ändras dessutom förordningen av statsrådet som stiftats med stöd av den. Propositionen möjliggör att verksamhetsställen inom ramen för villkoren i den allmänna lagstiftningen som gäller tillgången till och placeringen av tjänster kan minskas eller ökas mer flexibelt än för närvarande och att antalet och placeringen av servicepunkterna i och med detta bättre än för närvarande motsvarar behovet av att uträtta ärenden.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Enligt propositionen ska bestämmelser om verksamhetsställena för Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata i fortsättningen finnas i myndighetens arbetsordning i stället för i statsrådets förordning.

När verksamhetsställena fastställs i arbetsordningen ska Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata tillämpa 2 § i lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner, enligt vilken tillgången till statliga tjänster ska ordnas samt enheter och funktioner placeras så att i hela landet statens uppgifter sköts på ett resultatrikt sätt och att tillgången till tjänster genom användning av olika former av ärendehantering svarar mot olika kundgruppers servicebehov på ett sätt som tillgodoser de grundläggande fri- och rättigheterna och planer för servicenätverket ska behandlas i den ordning som anges i den lagen.

På fastställandet av verksamhetsställena tillämpas dessutom 5 § i lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner, enligt vilken det behöriga ministeriet, i detta fall finansministeriet, trots vad som föreskrivs någon annanstans i lag kan förbehålla sig den beslutanderätt som en myndighet inom ministeriets ansvarsområde har i ärenden som gäller placeringen av enheter och funktioner samt omfattningen på servicen, öppettiderna och tillgången till andra tjänster vid enheterna, om ministeriet anser att beslutet väsentligt påverkar uppnåendet av målen enligt 2 §. Av bestämmelsen följer att Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata till denna del ska behandla ändringarna i sin arbetsordning på förhand tillsammans med ministeriet, i allmänhet i samband med myndighetens resultatstyrning eller på något annat verifierbart sätt.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska och verksamhetsmässiga konsekvenser

Propositionen har inga direkta konsekvenser för nätverket av verksamhetsställen och således inga direkta ekonomiska konsekvenser. Propositionen gör det dock möjligt för Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata att ordna servicenätverket och funktionerna på ett ändamålsenligt sätt och på ett sätt som motsvarar behovet av fysisk kundservice så att behoven i fråga om tillgången till tjänster och placeringen av personalen uppfylls och resursanvändningen kan effektiviseras.

I nuläget bedöms servicenätverket inte vara ändamålsenligt, utan Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata kan med ett separat beslut om detta spara sammanlagt över 450 000 euro per år i hyresutgifter före utgången av 2025 genom att koncentrera servicenätverket till att bli mindre än det servicenätverk som för närvarande anges i förordningen. Genomförandet av de sparkrav inom statsförvaltningen som ingår i rambeslutet för statsfinanserna 2025–2028 kräver åtgärder också i fråga om effektiviseringen av användningen av myndighetens lokaler. Propositionen ger Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata möjlighet att också genom besparingar i lokalerna uppnå betydande besparings- och produktivetsmål för myndigheten.

Propositionen kan ha indirekta konsekvenser för utvecklingen av behovet av att utträtta ärenden. Om antalet verksamhetsställen minskas är det möjligt att kunderna i allt högre grad hänvisas till

att uträtta ärenden elektroniskt på nätet. Det kan bedömas att en sådan utveckling främjar utvecklingen av e-tjänsterna och produktivitetsökningen, vilket å andra sidan kan medföra ett nytt tryck på att gallra i nätverket av verksamhetsställen, när antalet kundbesök fortsätter att minska. En sådan utveckling kan dock anses vara positiv med tanke på ekonomin och produktiviteten.

4.2.2 Konsekvenser för personalen

Propositionen kan indirekt påverka personalens ställning i uppgifter som är bundna till verksamhetsställen. Å andra sidan har Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata redan länge rekryterat personal endast till landskapscentrumen på 18 orter och dessutom minskar strategin för omfattande distansarbete och multilokalt arbete de konsekvenser som förändringar i placeringen av verksamhetsställena har för personalen. Det är också möjligt att förslaget har indirekta konsekvenser för vissa personers uppgifter. Konsekvenserna bedöms inte vara betydande ur personalens synvinkel.

4.2.3 Konsekvenser för kunderna hos Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata

Propositionen har inga direkta konsekvenser för kunderna hos Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, men den kan ha indirekta konsekvenser om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata stänger vissa verksamhetsställen. Då kan det bli svårare för kunderna i närheten av dessa orter att besöka myndigheten och det kan kräva att kunderna reser. I synnerhet de persongrupper som inte kan eller vill sköta ärenden elektroniskt lider av en eventuell gallring i nätverket av verksamhetsställen. Å andra sidan bör man komma ihåg att bestämmelser om var de verksamhetsställen ska finnas som erbjuder sådana tjänster som förutsätter att kunden besöker myndigheten kan försvåra samarbetsarrangemangen inom den offentliga förvaltningen och försämra såväl myndighetens produktivitet som servicenivå.

Att frånga regleringen av verksamhetsställena i lag möjliggör att Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata kan tillhandahålla sina tjänster vid samservicekontor i enlighet med statens strategi för service- och lokalnätet. Således kan verksamhetsstället vara gemensamt med andra myndigheter eller beläget på en annan ort än för närvarande. Samservicepunkter kan bedömas underlätta uträttandet av ärenden ur kundernas synvinkel, eftersom det minskar behovet av att resa till olika myndigheters olika verksamhetsställen.

Enligt den riksomfattande planen om tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner främjas under planeringsperioden 2024–2027 färdigställandet av ett gemensamt kundservice nätverk inom statsförvaltningen före 2030 som baserar sig på servicebehovet i enlighet med målen för det av finansministeriet ledda projektet Reformering av statens service- och lokalnät på 2020-talet (nedan projektet för service och nätverk av lokaler). Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata deltar i ovannämnda projekt.

Som en del av reformen utvecklas de statliga myndigheternas tjänster som förutsätter att kunden besöker myndigheten så att kunderna har möjlighet att vid de gemensamma servicepunkterna ta kontakt med myndigheten via distanstjänster och uträtta ärenden även med hjälp av distanstjänster. Distanstjänsterna möjliggör en ny servicekanal för att få tjänster på de orter där det inte för närvarande tillhandahålls statliga tjänster eller tjänster tillhandahålls i begränsad utsträckning. Tack vare reformen har kunden även möjlighet att få tjänster hos flera olika myndigheter via en och samma servicepunkt. Serviceutbudet kommer på detta sätt att utvidgas och förenhetligas i hela Finland. I framtiden kan distanstjänsterna utvidgas så att de

tillhandahålls alla i hemmet. Målet är att man genom aktörernas gemensamma servicenätverk för tjänster som förutsätter att kunden besöker myndigheten möjliggör en mer kundorienterad, kostnadseffektiv och planmässig kundbetjäning.

Dessutom bör det beaktas att de allmänna servicerådgivarna vid servicepunkterna utifrån samserviceavtalet kan ta emot handlingar till Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata också i andra fall än när Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata tillhandahåller kundservice med egen personal och, om så önskas, också på de orter där Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata inte har egen kundservicepersonal på plats.

Enligt den ovannämnda planen ska servicepunkterna placeras regionalt så att kundunderlaget är tillräckligt och besöksavståndet i princip inte är längre än en timme. Således kan det bedömas att eventuella ändringar i nätverket av verksamhetsställen vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata inte avsevärt försvårar möjligheterna att uträtta ärenden.

Dessutom bör det beaktas att trots att verksamhetsstället har stängts kan myndigheten temporärt ordna tjänster på olika orter till exempel med hjälp av s.k. pop up-serviceställen eller genom att göra det möjligt att beställa tjänster till en viss plats. Detta minskar den olägenhet som stängningen av verksamhetsstället medför och kan också öka tillgången till tjänster på vissa orter.

De ändringar som gäller Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas verksamhetsställen gäller både fysiska och juridiska personer. Tjänster som kräver besök vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata är numera endast vigsel, registrering av utlänningar och vissa notarietjänster. I fråga om vigseljänster bör det dessutom konstateras att myndigheten gör det möjligt att beställa tjänsten till en festplats, vilket minskar behovet av att uträtta ärendet vid ett visst verksamhetsställe. På grund av arten, det låga antalet och engångskaraktären i fråga om de ärenden som måste uträttas på plats kan det bedömas att bestämmelsernas indirekta konsekvenser för de ärenden som måste uträttas på plats blir små.

I takt med att möjligheterna att uträtta ärenden elektroniskt utvecklas minskar betydelsen av verksamhetsställets geografiska läge.

4.2.4 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna

Propositionen bedöms inte ha några direkta konsekvenser för tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna, eftersom den föreslagna lagändringen inte automatiskt medför ändringar i verksamhetsställena och inte ökar eller minskar tillgången till andra servicekanaler. I och med lagändringen är det dock möjligt och till och med sannolikt att nätverket av verksamhetsställen kommer att ändras bl.a. för att antalet kundbesök på myndighetens verksamhetsställe minskar och kontakterna på distans per telefon eller via elektroniska kanaler ökar.

Om det i framtiden görs ändringar i myndighetens nätverk av verksamhetsställen, bör beslutets konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna bedömas i detta sammanhang. Lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner ska tillämpas på fastställandet av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas verksamhetsställen. Enligt den lagen ska beslut som gäller tillgången till tjänster och placeringen av enheter och funktioner fattas så att likabehandling, språkliga rättigheter och andra grundläggande fri- och rättigheter tillgodoses. Den berörda författningen kompletterar förvaltningslagen, enligt vilken

det hör till god förvaltning och den serviceprincip som hör samman med god förvaltning att den som utträtt ärenden inom förvaltningen får tjänster inom förvaltningen på behörigt sätt och att myndigheten kan utföra sina uppgifter på ett resultatrikt sätt.

Svenska Finlands folkting har i sitt utlåtande framfört sin oro över de konsekvenser som ändringarna i nätverket av verksamhetsställen har för tillgången till svenskspråkiga tjänster. Däremot har sametinget ansett att propositionen inte har någon betydande inverkan på samernas möjligheter att utträtta ärenden hos myndigheten, eftersom de besöker Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata i liten utsträckning.

På det sätt som beskrivs ovan styr lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner såväl den riksomfattande planen för tillgång till tjänster som Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas beslutsfattande när den fastställer sina verksamhetsställen i enlighet med planen. I praktiken ska det i samband med beslutsfattandet då göras en bedömning av ändringens konsekvenser för tillgodoseendet av rättigheterna, inklusive de grundläggande språkliga rättigheterna. Den lösning som gäller verksamhetsställena och dess inverkan på tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna ska då bedömas dels med tanke på tillgången till tjänster, dels med tanke på möjligheterna att rekrytera språkkunnig personal.

Den föreslagna ändringen anses inte äventyra tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Att fastställa verksamhetsställena i lagstiftningen

Ett alternativ är att på nytt utvärdera det geografiska läget för Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas nätverk av verksamhetsställen i lagstiftningen. Med beaktande av de gällande besparings- och produktivitetsmålen kan man då anta att man beslutar att gallra i det nuvarande mycket omfattande nätverket av verksamhetsställen.

Att föreskriva om verksamhetsställena genom lag eller förordning möjliggör dock inte att nätverket av verksamhetsställen utvecklas organiskt enligt servicebehovet och motsvarar inte heller den strategi som gäller statens servicenätverk och huvudprincipen i den nuvarande lagstiftningen om servicenätverket.

5.1.2 Att stryka bestämmelserna om fastställande av verksamhetsställen ur lagstiftningen helt och hållet

Ett annat alternativ är att helt stryka bestämmelserna om myndighetens verksamhetsställen ur lagstiftningen. I fråga om flera myndigheter har det inte alls föreskrivits om verksamhetsställen. Sådana myndigheter är till exempel Patent- och registerstyrelsen, Statskontoret och Transport- och kommunikationsverket.

Med beaktande av att det för närvarande finns exakta bestämmelser om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas verksamhetsställen i lagstiftningen, kan det dock anses

tydligare att det i lagstiftningen föreskrivs om hur beslut om myndighetens verksamhetsställen fattas.

5.1.3 En hybridmodell där en del av verksamhetsställena fastställs i lagstiftningen och en del i arbetsordningen

Den tredje möjligheten är att föreskriva om vissa verksamhetsställen och låta myndigheten avgöra hur de övriga verksamhetsställenas geografiska läge ska fastställas. Modellen har använts i fråga om Tullen, där det finns särskilda grunder för att vissa verksamhetsställen är noggrant fastställda. I fråga om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata har det dock inte identifierats några grunder för att föreskriva om verksamhetsställena i enlighet med en sådan hybridmodell.

6 Remissvar

Utlåtande begärdes av 161 remissinstanser. Det kom in sammanlagt 42 utlåtanden, varav en efter utgången av remisstiden. Utlåtandena begärdes via tjänsten Utlåtande.fi, där vem som helst kunde lämna in ett utlåtande. Utlåtandena finns offentligt tillgängliga på adressen <https://vm.fi/sv/projekt-och-lagberedning> på referensnumret VM114:00/2024.

Remissvaren var allmänt taget positiva eller neutrala. Den instans som förhöll sig mest negativt till förslaget var Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf, som inte understödde förslaget.

I en del utlåtanden uttrycktes dock oro över konsekvenserna av lagändringen om verksamhetsställen stängs.

Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf och Fackförbundet Pro rf motsatte sig inte i sig propositionen, men uttryckte oro över förslagens konsekvenser för kundernas tjänster och arbetstagarnas ställning och arbetsgivarbilden.

En del av rättshjälps- och intressebevakningsdistrikten var oroade över förslagens konsekvenser för tjänsterna för kunderna inom förmyndarverksamheten. Enligt dessa rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt ska man när det gäller verksamhetsställenas placering och öppettider beakta förmyndarverksamhetens kunder. Å andra sidan understödde Minnesförbundet rf förslaget och ansåg att det ska understödjas att statsförvaltningens tjänster ges via flera kanaler och gemensamma servicepunkter. Enligt Minnesförbundet rf skulle i synnerhet tillfälliga servicepunkter av typen pop-up vara till nytta för att underlätta ett läge där långa resor för att uträtta ärenden annars krävs av kunderna. Dessutom kunde man på dessa servicepunkter genom kampanjer informera om vissa teman, såsom intressebevakningsfullmakt.

Landskapsförbunden var oroade över tillgången till tjänster regionalt, men såg å andra sidan möjligheter till mer flexibla tjänster (t.ex. pop-up-verksamhet, samservicekontor).

Svenska Finlands folkting, sametinget och justitieministeriet var oroade över möjligheten att uträtta ärenden på svenska eller samiska. Svenska Finlands folkting ansåg att beslutet om nätverket av verksamhetsställen bör föregås av en konsekvensbedömning av den svenskspråkiga befolkningens tjänster och att detta krav bör skrivas in i lagen.

Sametinget såg inget hinder för den föreslagna ändringen och konstaterade att ändringens inverkan på tjänster som förutsätter att de samiskspråkiga besöker myndigheten enligt sametingets bedömning är liten. Sametinget konstaterade dock att det även i fortsättningen är bra att se till att resorna för att uträtta ärenden inte blir oskäligt långa inom samernas hembygdsområde och att möjligheten att uträtta ärenden elektroniskt på samiska ska tryggas.

Justitieministeriet ansåg att verksamhetsställenas läge inverkar på hur de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses, inklusive i fråga om de mest utsatta kunderna och i förhållande till de språkliga rättigheterna. Detta gäller både svenskspråkiga och samiskspråkiga tjänster. De administrativa områdena utgör en av hörnstenarna när det gäller att trygga de språkliga rättigheterna och de språkliga rättigheterna förverkligas i regel bäst inom områden där den språkliga minoritetens andel är stor (Justitieministeriets anvisning för bedömning av språkliga konsekvenser, Utredningar och anvisningar 46/2016). Verksamhetsställenas placeringssorter påverkar också möjligheterna att rekrytera svensk- och samiskspråkig personal.

Justitieministeriet anser att det i motiveringen och konsekvensbedömningarna bör göras en noggrannare bedömning av hur de språkliga rättigheterna tillgodoses i praktiken om nätverket av verksamhetsställen ändras. Enligt justitieministeriet ökar betydelsen av det användarstöd för digitala tjänster som Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata erbjuder i takt med att digitaliseringsutvecklingen i samhället framskrider (t.ex. projektet Prioritera digitalt som ingår i regeringsprogrammet). Vid den fortsatta beredningen är det enligt justitieministeriet skäl att komplettera och precisera konsekvensbedömningen och motiveringen till lagstiftningsordningen till dessa delar.

En del av remissinstanserna framförde att man i motiveringen tydligare bör beskriva faserna i beslutsprocessen i fråga om nätverket av verksamhetsställen i syfte att trygga ministeriets möjlighet att ingripa i fastställandet av verksamhetsställena och säkerställa att 2 § i lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner iakttas på behörigt sätt i samband med avgöranden som gäller verksamhetsställena, inklusive så att kundernas grundläggande fri- och rättigheter tillgodoses på behörigt sätt.

Utifrån utlåtandena har propositionens specialmotivering och konsekvensbedömning preciserats.

7 Specialmotivering

2 §. Verksamhetsområde. Det föreslås att 2 § ändras så att bestämmelser om myndighetens verksamhetsställen, som ska fastställas med iakttagande av vad som föreskrivs i lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner (728/2021), i fortsättningen ska finnas i arbetsordningen för Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. I paragrafen kvarstår omnämnandet av att myndighetens verksamhetsområde är hela landet, om inte något annat föreskrivs särskilt.

När myndigheten fastställer sina verksamhetsställen ska den iakttä lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner samt den riksomfattande plan för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner som utarbetats med stöd av den. Enligt 2 § i lagen ska tillgången till statliga tjänster ordnas samt enheter och funktioner placeras så att i hela landet statens uppgifter sköts på ett resultatrikt sätt och att tillgången till tjänster genom användning av olika former av ärendehantering svarar mot olika kundgruppers servicebehov på ett sätt som tillgodoser de grundläggande fri- och rättigheterna. Beslut och

planer som gäller tillgången till statliga tjänster och placeringen av enheter och funktioner ska dessutom främja livskraften, säkerheten och statens konkurrenskraft som arbetsgivare i olika delar av landet.

Dessa krav förutsätter att tjänsterna ordnas som digitala tjänster, tjänster för uträttande av ärenden på plats hos myndigheten och telefon-tjänster så att de är tillgängliga för olika kundgrupper på ett ändamålsenligt och resultatrikt sätt.

Innan ett beslut om placering av statliga enheter och funktioner och om tillgången till kundtjänster fattas, ska man bedöma hur de främjar uppnåendet av målen i lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner eller den i lagen föreskrivna riksomfattande planen. De beslut som gäller tillgången till tjänster och placeringen av enheter och funktioner ska fattas så att likabehandling, språkliga rättigheter och andra grundläggande fri- och rättigheter tillgodoses. Till exempel med tanke på tillgodoseendet av de grundläggande språkliga rättigheterna ska beslutets språkliga konsekvenser bedömas före beslutet. Placeringen av myndighetens verksamhetsställe kan ha betydelse såväl för möjligheten att rekrytera personal som uppfyller språkkraven, som för kundernas faktiska möjligheter att uträtta ärenden på sitt eget språk, vilket ska beaktas vid konsekvensbedömningen. Justitieministeriet har publicerat en anvisning för bedömning av språkliga konsekvenser.

Enligt 3 § i lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner ska statsrådet för sin mandatperiod utarbeta en plan för tryggheten av tillgången till tjänster och placering av enheter och funktioner. Till stöd för samordningen av planering och uppföljning tillsätter finansministeriet enligt 4 § i lagen ett organ där ministerierna, Folkpensionsanstalten och Finlands Kommunförbund är företrädare samt vissa statliga myndigheter och statliga affärsverk som har ett brett nätverk av verksamhetsställen eller som i stor utsträckning sköter kundtjänstuppgifter.

Enligt 5 § i lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner beslutar det ministerium om placeringen av statliga enheter och funktioner till vars ansvarsområde myndigheten huvudsakligen hör, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. Det behöriga ministeriet kan dock trots vad som föreskrivs någon annanstans i lag förbehålla sig den beslutanderätt som en myndighet inom ministeriets ansvarsområde har i ärenden som gäller placeringen av enheter och funktioner samt omfattningen på servicen, öppettiderna och tillgången till andra tjänster vid enheterna, om ministeriet anser att beslutet väsentligt påverkar uppnåendet av målen enligt 2 §.

I motiveringen till den ovannämnda bestämmelsen konstateras det att placeringen av enheter och funktioner samt beslutsfattande i fråga om tillgången till tjänster i regel är ärenden som hänförs till ledningen av myndigheten. Rätten till förbehållande av beslutanderätten är ett undantag som ska användas närmast i situationer där det finns en uppenbar risk för att myndigheten i sin verksamhet inte genomför den plan som statsrådet beslutat om eller de förvaltningsområdesspecifika riktlinjer som preciserar planen eller t.ex. beslut av laglighetsövervakarna.

För att förbehållande av beslutanderätten ska vara möjligt måste det behöriga ministeriet först få kännedom om det beslut som myndigheten berett och om dess konsekvenser, inklusive dess inverkan på olika kundgrupper beträffande deras behov av tjänster och grundläggande rättigheter. I praktiken ska frågor som gäller nätverket av verksamhetsställen behandlas i förväg med det behöriga styrande ministeriet.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

I samband med att 2 § i lagen om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata ändras upphävs bemyndigandet för statsrådet att genom förordning utfärda bestämmelser om verksamhetsställena för Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata.

Därför upphävs 7 § i statsrådets förordning om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (53/2020).

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft den 1 januari 2025.

10 Verkställighet och uppföljning

På grund av propositionen behöver Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata ändra sin arbetsordning för att fastställa verksamhetsställena.

Utvecklingen av nätverket av verksamhetsställen vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata följs upp i samband med uppföljningen av genomförandet av den riksomfattande planen om tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner 2024–2027 samt det behöriga ministeriets resultatstyrningsprocess.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt propositionen ändras 2 § i lagen om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata så att Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas verksamhetsställen i fortsättningen fastställs i myndighetens arbetsordning och inte längre genom förordning av statsrådet. Propositionen hänför sig till lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner. I den lagen föreskrivs om omständigheter som ska beaktas när tillgången till statliga tjänster ordnas och statliga enheter och funktioner placeras. Lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner tillämpas i fortsättningen på beslut som gäller placeringen av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas verksamhetsställen. Bedömningen av den lagens förhållande till grundlagen som gjorts i samband med stiftandet av lagen i regeringsproposition RP 62/2021 rd gäller också propositionen i det aktuella fallet.

Ordnandet av tillgången till tjänster ska enligt lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner på ett teknikneutralt sätt omfatta den totala servicestrukturen med multipla kanaler, dvs. utöver det fysiska servicenätet även elektroniska tjänster och t.ex. telefontjänster. Tillgången till statliga tjänster ska ordnas samt enheter och funktioner placeras så att statens uppgifter sköts på ett resultatrikt sätt och att tillgången till tjänster svarar mot olika kundgruppers servicebehov. Beslut och planer som gäller tillgången till statliga tjänster och placeringen av enheter och funktioner ska dessutom främja livskraften, säkerheten och statens konkurrenskraft som arbetsgivare i olika delar av landet.

I 2 § i den lagen föreskrivs det att tjänsterna ska ordnas på ett sätt som tillgodoser de grundläggande fri- och rättigheterna. Målet är att betona skyldigheten att beakta de faktiska möjligheterna för människor i olika delar av landet att få tjänster som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska tillgodoses. Grundlagsutskottet har betonat att man ska ta hänsyn till att invånare i olika delar av landet behandlas lika och att de har faktiska möjligheter att få den service som behövs för att deras grundläggande fri- och rättigheter ska bli tillgodosedda (GrUU 37/2006 rd, s. 2–3).

Lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner och dess syften har ett nära samband med likställighetsprincipen enligt 6 § i grundlagen. När tjänster ordnas görs det ingen skillnad mellan huruvida kunden är en enskild medborgare, ett företag eller en sammanslutning. I enlighet med principerna för god förvaltning ska tillgången till tjänsterna vara jämlik. Det här innebär att ingen utan godtagbart skäl får särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Dessutom tryggas vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk enligt vad som särskilt föreskrivs i lag (grundlagens 17 §). Till garantierna för en god förvaltning hör också stödande av skötsel av ärenden även på andra språk än nationalspråken och de samiska språk som talas i Finland. Syftet med den lagen, utökningen av den riksomfattande planeringen och samordningen samt stärkandet av det demokratiska beslutsfattandet i bestämmelsen om behörighet bidrar till att främja jämlikheten och de språkliga rättigheterna när statens verksamhetsställen och servicestruktur utvecklas.

Dessutom finns det andra bestämmelser i grundlagen som ska beaktas när enheter och tjänster placeras och tillgången till tjänster ordnas. I 21 § i grundlagen föreskrivs det om rättsskydd och garantier för en god förvaltning. Enligt den paragrafen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol. Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Enligt 122 § i grundlagen ska man när förvaltningen organiseras eftersträva en indelning i sinsemellan förenliga områden så att den finsk- och svenskspråkiga befolkningens möjligheter att erhålla tjänster på det egna språket tillgodoses enligt lika grunder. De nämnda bestämmelserna i grundlagen styr beslutsfattandet och planeringen i anknytning till statliga myndigheters placering och tillgången till tjänster.

I 5 § i lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner föreskrivs det om behörigheten att placera statliga enheter och funktioner. Enligt 1 mom. hör denna behörighet till det ansvariga ministeriet, där beslutet enligt 2 mom. fattas av ministern, om ärendet inte överförs till statsrådets allmänna sammanträde. Med stöd av 119 § 2 mom. i grundlagen ska de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar utövning av offentlig makt. Enligt denna paragraf i grundlagen kan i övrigt bestämmelser om statsförvaltningens enheter utfärdas genom förordning. Med allmänna grunder avses närmast enhetens namn, bransch och huvudsakliga uppgifter samt dess behörighet (RP 1/1998 rd, s. 174/II).

Enligt grundlagen behöver bestämmelser om placeringsorten för statliga enheter inte utfärdas genom lag. Med anledning av detta framhåller grundlagsutskottet att meningen med 119 § 2 mom. i grundlagen inte varit att besluten om statsförvaltningens enheter enbart ska fattas i form av författningar, dvs. lag eller förordning. De kan också fattas som förvaltningsbeslut (GrUU 6/2002). Ministeriet kan således fatta beslut om placering. Enligt grundlagen eller gällande bestämmelser på lagnivå ställs det inga krav på att beslut om placering av en myndighets

verksamhet ska föreskrivas i lag när placeringsfrågan inte har samband med avgöranden som gäller myndighetens uppgifter eller befogenheter.

På de grunder som anges ovan kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 2 § i lagen om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (304/2019) 2 § som följer:

2 §

Verksamhetsområde

Verksamhetsområdet för Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata är hela landet, om inte något annat föreskrivs särskilt. Myndighetens verksamhetsställen fastställs i arbetsordningen för Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata med iakttagande av vad som föreskrivs i lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner (728/2021).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 26 september 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Kommun- och regionminister Anna-Kaisa Ikonen

Lag

om ändring av 2 § i lagen om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (304/2019) 2 § som
följer:

Gällande lydelse

2 §

Verksamhetsområde

Verksamhetsområdet för Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata är hela landet, om inte något annat föreskrivs särskilt. Bestämmelser om myndighetens verksamhetsställen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Förslag

2 §

Verksamhetsområde

Verksamhetsområdet för Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata är hela landet, om inte något annat föreskrivs särskilt. *Myndighetens verksamhetsställen fastställs i arbetsordningen för Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata med iakttagande av vad som föreskrivs i lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner (728/2021).*

Denna lag träder i kraft den 20 .

Statsrådets förordning

om ändring av statsrådets förordning om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata

I enlighet med statsrådets beslut
upphävs 7 § i statsrådets förordning om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata
(53/2020).

Denna förordning träder i kraft den 20 . _____